

zaPAU

Biurokratyczne szuflady

Zachęcony przykładem Pana Prezesa („PAUza Akademicka” 308), nabyłem książkę Yuvala Harariego pt. *Od zwierząt do bogów*¹. Lektura doprawdy interesująca, dość skutecznie poddająca w wątpliwość nasze obiegowe przekonania. Ze względu na moją – znaną czytelnikom – obsesję na temat biurokracji w nauce, zainteresowała mnie szczególnie teza autora, że dla powstania dużych i trwałych skupisk współpracujących ze sobą ludzi, konieczne było utworzenie skomplikowanej BIUROKRACJI. Dla skutecznej współpracy kilku tysięcy lub więcej osób nie wystarczy bowiem tylko wspólny język. Zorganizowanie życia społecznego tak dużej grupy wymaga również zgromadzenia ogromnej ilości informacji, której nie jest w stanie ogarnąć ludzki mózg. Tę trudność pokonano wynajdując pismo. Ale samo pismo nie wystarczy, ponieważ równie istotną sprawą jest kwestia pamięci: informacji nie wystarczy zapisać – trzeba móc ją również odnaleźć. A to wymaga skomplikowanego systemu katalogów i techniki wyszukiwania danych. Tylko cywilizacje, które potrafiły stworzyć taki system, mogły przetrwać dostatecznie długo, aby zaznaczyć swoje miejsce w historii i aby ich język nie stał się tylko nieznaczącą ciekawostką archeologiczną.

Wymyślił system to jednak za mało. Trzeba jeszcze wykształcić ekipę ludzi, którzy potrafią go stosować. Nie jest to proste, a główna trudność polega na tym, że – aby dobrze spełniać swoje obowiązki – ludzie ci muszą przyswoić sobie zasady systemu, który działa zupełnie inaczej niż ludzki mózg. Pamięć ludzka działa bowiem na zasadzie luźnych skojarzeń, które mogą biec bardzo dziwnymi drogami. Tymczasem w sprawnie działającym systemie administracyjnym sprawy należy koniecznie segregować. Inaczej powstaje chaos nie do opanowania. W takim systemie każda rzecz musi trafić do swojej szuflady. Jeżeli nie znajdzie się dla niej szuflada, jest po prostu ignorowana i znika.

Teraz cytuję (nieco długi – przepraszam):

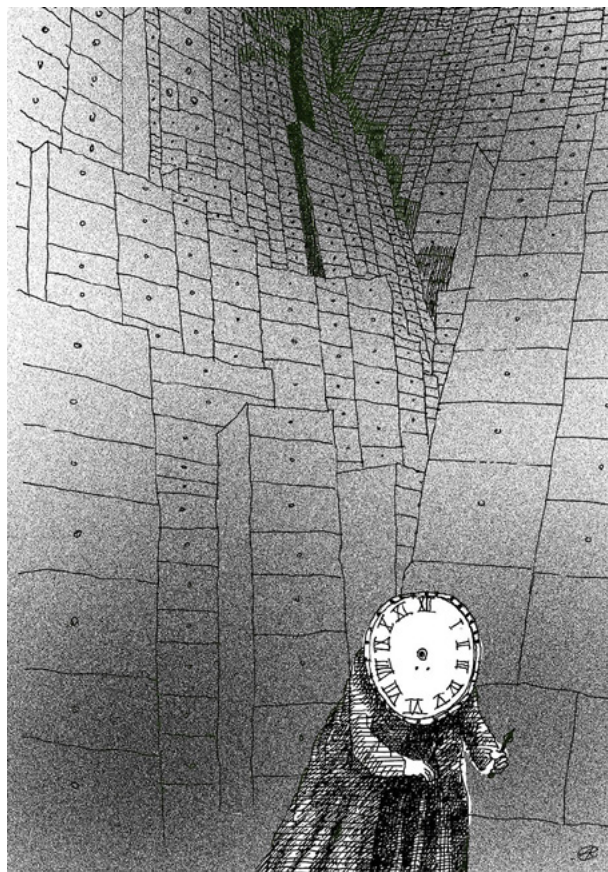
„Aby sprawnie funkcjonować, ludzie obsługujący system szuflad muszą zostać przeprogramowani w taki sposób, aby przestali myśleć jak ludzie i zaczęli myśleć jak urzędnicy i księgowi. Od czasów starożytnych po współczesność powszechnie wiadomo, że urzędnicy i księgowi myślą inaczej niż ludzie. To nie ich wina. Jeśli nie będą myśleć w ten sposób, pomieszają im się wszystkie szuflady i nie będą w stanie świadczyć usług, jakich oczekują od nich rząd, przedsiębiorstwo czy organizacja. Właśnie na tym polega najważniejszy aspekt oddziaływania pisma na historię człowieka: stopniowo zmieniło sposób, w jaki ludzie myślą i spoglądają na świat. Swobodne skojarzenia i myślenie całościowo ustąpiły miejsca kategoryzowaniu i biurokracji.”

Po przeczytaniu tych zdań moja irytacja na „urzędników” i „biurokratów” znacznie zmalała. Zrozumiałem, że są oni niezbędnym elementem rozwoju, przed którym nie tylko nie ma ratunku, ale nawet nie wypada się bronić. Kto bowiem chciałby zasłużyć na miano człowieka, który chce zniszczyć podstawy naszej cywilizacji.

Zrozumiałem też wszechobecność „punktów”, „obiektywnych kryteriów”, „parametrów bibliometrycznych” i innych przyjemności, z którymi – niepoprawni donkiszoci – próbujemy się od czasu do czasu zmagać. Licząc naiwnie, że – być może – przynajmniej w nauce uda się ocalić od całkowitego wyeliminowania tych spośród nas, którzy próbują myśleć jak LUDZIE.

Możliwe, że to sprawa beznadziejna. Niemniej sądzę, że należy próbować.

ABBA

Archiwum czasu

rys. Adam Korpak

¹ Y.N. Harari: *Od zwierząt do bogów. Krótka historia ludzkości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014.

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak, Krzysztof Skórczewski – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski, Monika Mentel – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31-016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.